

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VIII

Warszawa, piątek 20 stycznia 1933 r.

Nr. 16

ADRES REDAKCJI: ul. Marsz. Focha 1. Telefon 545-90 wewn. Nr. 16

TREŚĆ: Sprawy polskie: Polska a Niemcy. Polska a Czechosłowacja. — Polska a Gdańsk. — Sytuacja polityczna w Polsce. Sprawy mniejszości. — **Zagadnienia ogólne:** Sytuacja polityczna w Niemczech. — Europa środkowa. Sytuacja polityczna w Austrii. — Państwa bałtyckie. — Sytuacja polityczna na Litwie. Dziesięciolecie przyłączenia Kłajpedy. — Sytuacja polityczna i gospodarcza w Z. S. R. R. — Sytuacja polityczna i gospodarcza we Francji. — Włochy a Jugosławia. — Sytuacja polityczna we Włoszech. — Sytuacja polityczna w Rumunji. — **Różne.**

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A NIEMCY. POLSKA A CZECHOSŁOWACJA.

L'Ere Nouvelle 18.I zamieszcza art. p. n. „La Pologne et la compagne revisioniste allemande” deputowanego Auguste Gratien'a, który stwierdza, że stałe objawy propagandy niemieckiej wykazują ciągły i systematyczny wysiłek Niemiec, zmierzający do przeszkodzenia pacyfikacji Europy i porozumieniu międzynarodowemu; przypomina również emisje radiowe w tej kwestji, przeciwko którym rząd polski zmuszony był protestować. Prasa niemiecka twierdzi uporczywie, iż pokój nie może być zapewniony, dopóki Rzesza nie otrzyma z powrotem „korytarza gdańskiego”, który jednak, jak to podkreśla autor, powinien w rzeczywistości być nazywany Pomorzem polskim; należy również skonstatować, że traktat wersalski zwrócił Polsce tylko terytorja zamieszkała przez większość ludności polskiej; Polska nie otrzymała Gdańska, który został wolnym miastem dła tego, że jego ludność jest w większości niemiecka; przeciwnie zaś został przyznany Polsce wąski pas wybrzeża, który zawsze był etnicznie polski.

Autor zaznacza pełne godności i taktu zachowanie się polskiej prasy, która nie dała się sprowokować wystąpieniami niemieckimi i nie wchodziła w polemiki, które mogłyby tylko wywoływać uczucie niepewności. Polska, pomimo, że na mocy traktatu wersalskiego otrzymała tylko minimum tego, co jej się należało, jednak jest zadowolona ze swych obecnych granic, nie ma zamiaru występowania o jakiegokolwiek zmiany na swą korzyść, lecz nie zgodziłaby się zapłacić za wytwor. stosunków dobrego sąsiedztwa z Niemcami — rewizja swej granicy zachodniej i za żadną cenę nie zgodzi się na ustąpienie ani piędzi ziemi z odwiecznie polskiego Pomorza. Dziennik zaznacza, że chyba mało już jest tak naiwnych, którzyby myśleli, że rewizja może pomóc do pacyfikacji, gdyż Niemcy, po oddaniu im Pomorza, zażądają pod temi

samemi pretekstami Śląska a nawet Poznańskiego. To wszystko, jak zaznacza autor, jest dobrze wiadome opinii międzynarodowej, nie rozumiejącej takiej polityki Niemiec, której rezultaty mogą być katastrofalne.

Prawda 18.I pisze w depeszy z Warszawy, że ostatnio liczni politycy i publicyści polscy ogłosili w prasie artykuły, poświęcone zagadnieniu stosunków polsko-niemieckich. Pisma stwierdzają z niepokojem „rosnącą izolację” Polski na terenie międzynarodowym i wzrost kampanji rewizjonistycznej. Dziennik streszcza artykuł generała Sikorskiego w „Kurjerze Warszawskim” i sygnalizuje artykuł w „Kurjerze Porannym” w sprawie morskich zbrojeń Polski.

Prawda 18.I zamieszcza p. n. „Polsko-czechosłowacka prasa burżuazyjna na straży Wersalu” depezę „Tassa” z Warszawy donoszącą o otwarciu polsko-czechosłowackiej konferencji prasowej, w szczególności o przemówieniu ministra Strasburgera i redaktora Svyhowskiego, który wypowiedział się za współdziałaniem Polski i Czechosłowacji przeciwko rewizji granic.

Slovak 19.I w koresp. z Warszawy opisuje rozwój Warszawy w ostatnich 150 latach oraz podaje wiadomość o 700-leciu założenia miasta Torunia. Dziennik podnosi, że przez obchód toruński Polacy chcą okazać światu, że Pomorze i jego główne miasto Toruń są polskimi i Polska nie zrzeknie się Pomorza za żadną cenę.

Prasa niemiecka 19.I podaje pod krzykliwe nagłówkami wiadomość o obradach komisji budżetowej sejmku polskiego nad budżetem ministerstwa spraw wojsk.

Börsen Ztg. 19.I pisze: Skorzystamy z tego na konferencji rozbrojeniowej, aby wykazać, że jedną trzecią swego budżetu. Polska wydaje na zbrojenia celem obrony przed sąsiadami, a w pierwszym rzędzie przed Niemcami.

POLSKA A GDAŃSK.

Danziger Volkszeitung 19.I nawiązując do art. „Gazety Polskiej”, przedstawiającego polski punkt widzenia na sprawę traktowania w Gdańsku ludności polskiej, twierdzi na podstawie informacji z kół senackich, że przedstawiony przez Polskę projekt układu uważany jest za odbiegający od wytycznych opinii Trybunału Haskiego i wielce różniący się od pierwotnie wysuwanych przez Polskę postulatów. Senat ze swej strony sformułował propozycje rzekomo ściśle oparte na tej opinii.

Danziger Landesztg. 19.I poświęca obsz. artykuł omówieniu sprawy danych, dotyczących obrotów uszlachetniających i kontyngentów, jakie stanowić będą przedmiot obrad nadchodzącej sesji Rady Ligi, a to w związku z odwołaniami wniesionymi przez stronę polską i gdańską od odnośnych decyzji wys.

komisarza Ligi Narodów w Gdańsku. Pismo jest zdania, że Rada Ligi będzie musiała zająć się tą sprawą w sposób wyczerpujący i albo doprowadzić do zawarcia pod jej auspicjami układów pomiędzy obu stronami, albo wydać decyzję i zmusić Polskę do jej respektowania, a to w celu utrzymania swej powagi.

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE. SPRAWY MNIEJSZOŚCI.

Völkischer Beobachter 19.I w koresp. z Bydgoszcza pisze, że w niektórych wioskach na pograniczu władze polskie występują przeciw używaniu języka niemieckiego, powołując się na rozporządzenie króla pruskiego z 1834 r. Dziennik pokreśla, że Polska od początku zajęcia „zrabowanych ziem” pomija prawa niemieckiej mniejszości, a miarodajne sfery niemieckie i Liga Narodów nic w tym względzie nie uczyniły, ograniczając się do bezsilnych protestów.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH.

The Manchester Guardian 17.I w kor. z Berlina omawia sytuację polityczną, w Niemczech i podkreśla, że wynik wyborów w Lippe przywrócił narodowym socjalistom wiarę w siły. Nie obawiają się już oni nowych wyborów powszechnych.

EUROPA ŚRODKOWA.

SYTUACJA POLITYCZNA W AUSTRJI.

Der Tag 19.I w koresp. z Londynu przytacza treść artykułu „Daily Telegr.” w sprawie zneutralizowania Austrii i podkreśla, że należy oczekiwać, iż Wiedeń z całą stanowczością opowie się przeciw temu planowi, który już dawniej rozważano w związku z zamiarem obrania Wiednia za siedzibę Ligi Narodów; podobne zamiary są tylko manewrem przeciwdziałającym przyłączeniu się Austrii do Niemiec. Dziennik zaznacza, że zneutralizowanie Austrii oznaczałoby izolowanie Węgier i unieruchomienie Włoch.

Germania 19.I pisze z powodu artykułu „Daily Telegraph” o projektach zneutralizowania Austrii, że od czasu upadku monarchii austro-węgierskiej francuska polityka zagraniczna uważa za swoją stałą zasadę przeszkadzanie połączeniu się Austrii z Niemcami. Francuzi tutaj wcale nie troszczą się o prawo samostanowienia Austrii o swoim losie. Jeżeli ambas. de Jouvenel istotnie otrzymał polecenie wybadania opinii rządu włoskiego w sprawie neutralizacji Austrii, to włoska odpowiedź nie może inaczej wypaść, jak tylko odmownie.

The Daily Telegraph 18.I. Kor. dypl. pisze, że rząd francuski rozważa nowe posunięcie na dyplomatycznej szachownicy Europy. Dotyczy ono przyszłej międzynarodowej sytuacji Austrii. Chodzi o to, by Austrija stała się, podobnie jak Szwajcaria, „wiecznie neutralną” i by została uznana, jeśli możliwe — zagwarantowana w tym charakterze przez Ligę Narodów. Tajne rozmowy na ten temat toczą się już przynajmniej w trzech stolicach. Głównym celem takiej polityki byłoby usunięcie na zawsze „Anschluss'u” i prawdopodobnie wszelkiej unji celnej lub ekonomicznej pomiędzy Austrią i Niemcami lub Włochami. Zwolennicy tej idei pragnęliby przekonać Austrię, że przyjęcie przez nią wiecznej neutralności, oznaczałoby dla niej, jak i dla Szwajcarii bezpieczeństwo i dobrobyt. Autor pisze, że Austrija w przeciwieństwie do Szwajcarii nie posiada łatwych do obrony granic strategicznych. Autor wyraża przekonanie, że ani Niemcy ani Włochy nie zechcą się zgodzić na zaak-

ceptowanie tego planu, który w jego obecnej formie — nawet przez bardziej realnych prawicowych mężów stanu Francji — uważany jest za utopję.

PAŃSTWA BAŁTYCKIE.

Neue Zürcher Zeitung 17.I zamieszcza koresp. z Helsingforsu, w której w związku z krytycznymi uwagami generała Laidonera o armji estońskiej, cytując opinię dziennika estońskiego „Paevaleht”, który zaznacza, że Estonia, Łotwa i Litwa powinny być uznane jako neutralne, ponieważ nie mogłyby obronić swej niepodległości własnymi siłami zbrojnymi. Dziennik „Paevaleht” proponuje, ażeby neutralność została zagwarantowana przez Rosję, Polskę, Niemcy, Anglię i Francję, jako państwa zainteresowane w utrzymaniu niepodległości państw bałtyckich i aby tą kwestją zajęła się konferencja rozbrojeniowa.

SYTUACJA GOSPODARCZA NA LITWIE.

DZIESIĘCIOLECIE PRZYŁĄCZENIA KŁAJPEDY.

Lietuvos Aidas z 17 i 18.I zamieszcza zakończone artykuły J. Jonynasa, w którym autor przypomina dzieje przyłączenia kraju kłajpedzkiego do Litwy (por. „Przegl. Prasy Zagr.” Nr. 14). Autor podkreśla, że przyspieszenie powstania kłajpedzkiego wywołane było w dużej mierze zarysowującym się już powodzeniem polskiej ówczesnej linii politycznej, reprezentowanej przez marsz. Piłsudskiego, a zmierzającej do stworzenia trójkantonalnej Litwy, złączonej węzłami federacji z Polską; było to sprzeczne z dążeniem polityki litewskiej, zmierzającej do stworzenia jednolitego państwa litewskiego.

Rytas 18.I zamieszcza — w związku z dziesięcioleciem przyłączenia kraju kłajpedzkiego do Litwy — obsz. art. wst., w którym przedstawia „jak w rzeczywistości wygląda to rzekome zrośnięcie się obszaru kłajpedzkiego z Litwą”. (O innych głosach w tej sprawie por. „Przegl. Prasy Zagr.” Nr. 12, 14 i 15). Dziennik rozważa kolejno wszystkie dziedziny życia kraju kłajpedzkiego i podkreśla, że zarówno rolnictwo, przemysł i handel, jak oświata, kultura, administracja i sądownictwo koncentrują się wyłącznie w rękach Niemców, będących w wielu wypadkach obywatelami Rzeszy. Dziennik pisze: „Ubiegłe dziesięciolecie każdemu myślącemu Litwinowi wskazuje dobitnie na to, jak wielkie niebezpieczeństwo grozi Litwie z powodu sytuacji, jaka wytworzyła się w kraju kłajpedzkim. Dzisiaj ani opinia Rzeszy ani przywódca kraju kłajpedzkiego nie ukrywają już wcale tego, że

zmienia się do przeprowadzenia plebiscytu, a niemiecki dyrektorjat nie ma żadnych wątpliwości co do jego wyniku. Nie zamykajmy oczu na tę rzeczywistość, nie wprowadzajmy w błąd ani siebie, ani też innych. Kraj kłajpedzki będziemy w stanie utrzymać jedynie wówczas, jeśli zdołamy go zlitewszczyć, i to powinno być naszym dążeniem... Do tego zaś potrzebna jest jedność narodu". W końcu dziennik zaznacza, że jeśli Litwa nie zdecyduje się natychmiast na nowy kierunek polityki w odniesieniu do Kłajpedy, to w następnym dziesięcioleciu żywiol niemiecki będzie z pewnością triumfował i obchodził „święto odzyskania Kłajpedy”.

Prasa litewska z 18.I informuje obsz. o przebiegu rozprawy w sądzie wojskowym 4-ch osób, oskarżonych o szpiegostwo na rzecz Polski. Jednym z oskarżonych jest b. naczelnik litewskiej policji granicznej, Gudelis — Gudeliauskas. Oskarżeni, którzy podczas przewodu sądowego przyznali się do winy, obecnie zaprzeczają swym zeznaniom, tłumacząc się, że złożyli je pod presją. Rozprawa toczyła się przy drzwiach otwartych i trwała przeszło 20 godzin.

Lietuvos Aidas 18.I informuje, że wiadomość podana przez niektóre pisma o zaproszeniu przez uniwersytet kowieński prof. Szymańskiego na przyjazd do Kowna nie odpowiada prawdzie. Dziennik zaznacza, iż uniwersytetowi nic o powyższym zaproszeniu nie wiadomo.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA W Z. S. R. R.

Prasa sowiecka 18.I komentuje w artykułach wstępnych mowę Stalina o „pracy na wsi”, podkreślając szczególnie ustępy, w których mówca stwierdził, że największe niebezpieczeństwo dla dzieła kolektywizacji tkwi obecnie w samych „kołchozach”, do kąd przekradły się elementy kulackie.

Izwiestja 18.I piszą, że liczni są komuniści, którzy nie mogą się przyzwyczaić do myśli, iż wroga klasowego szukać należy wśród tych, którzy siedzą obok, na ławach partyjnych. Wielką zasługą Stalina jest wykazanie, że „kulacy”, poniosłszy porażkę w otwartej walce, nie osłabili wcale swego oporu, zmienili tylko metodę walki.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA WE FRANCJI.

Izwiestja 18.I donoszą w depezy z Paryża o wzburzeniu, jakie panuje rzekomo wśród włościan francuskich z powodu spadku cen płodów rolniczych. Z szeregu rejonów rolniczych sygnalizowane są przygotowania włościan do pochodu na Paryż. W Chartres 4.000 chłopów powzięło na zebraniu rezolucję, domagającą się od rządu ustanowienia minimalnych cen na zboże. Po wiecu tłum wdarł się do prefektury i wymusił na prefekcie przekazanie swych żądań do Paryża, zapowiadając, że jeżeli żądania te nie zostaną wypelnione, „chłopi złożą wizytę w prefekturze w jeszcze liczniejszym składzie”.

WŁOCHY A JUGOSŁAWJA.

Vossische Ztg. 19.I podaje wiadomość z Belgradu, że w kołach jugosłowiańskich panuje wielkie poruszenie z powodu składu nowego rządu albańskiego, do którego weszło teraz więcej zwolenników Włoch, wobec czego łatwiej będzie im obecnie przeprowadzić unję celną z Albanją. Unja ta oznaczałaby zupełne usadowienie się Włoch na Bałkanie, wobec tego wszczęto alarm przedewszystkiem we Francji. Jugosławia

zaś poczyniła kroki w Londynie i osiągnęła pewne wyniki, ponieważ Anglikom zależy na tem, aby na Bałkanie nie stwarzano nowych niepokojów. Włochy widocznie nie spodziewały się takich następstw swojego projektu unji, gdyż nagle zaniechały go, a wszczęły rokowania handlowe z Albanją. W Jugosławji mówi się o różnych nowych pomysłach co do porozumienia włosko - jugosłowiańskiego. Podobno ambasador de Jouvenel i min. Titulescu zamierzają pośredniczyć między Włochami i Jugosławją. Narazie miałyby oba państwa zawrzeć rodzaj „gentlemen - agreement”, przyczem Jugosławja zostawiłaby Włochom wolną rękę w Albanji a Włochy oświadczyłyby, że nie mają żadnych pretensyj do Dalmacji. Gdyby następnie doszło do bliższego porozumienia, miałyby być zawarty nowy pakt nieagresji. Znamienne jest to — pisze dziennik — że właśnie w ostatnich dniach oświadczył król Aleksander, że Jugosławja wcale nie ponosi winy za to, iż Włochy nie przystąpiły w 1925 r. do projektowanego przez Jugosławję trójprzymierza: Francja, Włochy, Jugosławja.

La Tribuna 17.I donosi z Wiednia, że biskup Lublany oświadczył, że towarzystwo „Sokół” w Jugosławji ma dążenia antyreligijne, wobec czego zaleca rodzicom zabronienie młodzieży wstępowania do „Sokoła”. Podobne stanowisko zajął arcybiskup Zagrzebia, który też z tego powodu nie przyjął zaproszenia na uroczystość poświęcenia chorągwi „Sokoła”.

SYTUACJA POLITYCZNA WE WŁOSZECH.

Il Popolo d'Italia 17.I w art. wst., nawiązując do zjazdu inwalidów włoskich w Rzymie, podkreśla ich jednomysłność w uznaniu dla ustroju faszystowskiego Włoch, ze względu na realizm polityki Mussolini'ego.

La Tribuna 17.I w art. wst. w związku ze zjazdem inwalidów wojennych podkreśla, że tylko byli wojownicy i inwalidzi włoscy stoją solidarnie przy rządzie, w przeciwieństwie do innych krajów, gdzie byli wojownicy należą do różnych stronnictw politycznych i często występują przeciw rządowi.

SYTUACJA POLITYCZNA W RUMUNJI.

Prager Presse 19.I w koresp. z Bukaresztu pisze, że powołanie do rządu Vajda-Vojvoda jest dowodem, iż zwyciężyła potrzeba kontynuowania dotychczasowej polityki Rumunji. Dziennik podnosi, że nowy rząd posiada zaufanie społeczeństwa a jego członkowie nie uchylają się od odpowiedzialności. Rząd ten jest tylko nową odmianą rządu Maniu.

Dreptatea 16.I w art. wst. stwierdza, że wobec obecnego przesilenia rządowego stronnictwo narodowo-włościańskie jest gotowe do pracy, tak jak ją wykonywało w dotychczasowych dwu rządach, a pomaga mu w tem zwartość wewnętrzna.

RÓŻNE.

Journal de Geneve 17.I zamieszcza art., w którym pisze, że z okazji 250-ciolecia wielkiego zwycięstwa, odniesionego przez króla Jana Sobieskiego nad Turkami, oblegającymi Wiedeń, mają odbyć się wielkie uroczystości w Wiedniu, o charakterze religijnym i ludowym. Dziennik pisze, że na uroczyste nabożeństwo na Kahlenbergu zaproszeni zostali wszyscy biskupi polscy. Będzie urządzony wielki pochód historyczny, w którym mają być reprezentowane w swych kostjumach historycznych wojska zwycięskie, a również i wojska zwyciężone. Uroczystości te będą transmitowane przez radjo

